4689

Minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns) aan hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt), 21 jan. 1956
*Informatiekopie aan Washington, New York, Londen en Canberra

Op 20 dezer bezocht mij de Indonesische zaakgelastigde. Deze kwam in opdracht van de voorzitter van de Indonesische delegatie er officieel mededeling van doen dat de ministers behorende tot de NU en de PSSI uit het Indonesische kabinet waren getreden, hetgeen in Indonesië een nieuwe situatie had geschapen. Hij deelde voorts mede dat de Indonesische regering zich nog beraadt over haar standpunt met betrekking tot de voortzetting van de Nederlands-Indonesische besprekingen, dat in afwachting daarvan de Indonesische delegatie niet uit Genève vertrekt, omdat Anak Agung hoopt dat hij instructie zal ontvangen de onderhandelingen voort te zetten. Hij bracht daarbij het verzoek over om het secretariaat van de Nederlandse delegatie niet uit Genève terug te trekken met het oog op een eventuele hervatting van de besprekingen.

Ik heb de zaakgelastigde medegedeeld dat voor de Nederlandse regering de situatie in Indonesië hoogst onzeker is en dat dit ons dwingt om ons nader te beraden over het standpunt dat wij zouden moeten innemen indien eventueel van Indonesische zijde hervatting van de besprekingen zou worden verzocht. Ik wees erop dat er geen sprake van is dat er in de vorige fase van de onderhandelingen reeds een akkoord was bereikt omdat nog op allerlei punten verdere onderhandelingen moesten worden gevoerd en dat bovendien op het punt van de arrestanten nog generlei uitzicht is verkregen op een bevredigende afwikkeling. Ook hebben wij kennis genomen van de heftige agitatie die in Indonesië wordt gevoerd tegen onze bilaterale besprekingen zoals op de meeting van jl. zondag duidelijk tot uiting is gekomen en dat de Indonesische president zich vooraanstelt in deze tegenstand.
Dit alles maakt het nodig dat ook de Nederlandse regering zich haar standpunt moet voorbehouden.

Wat betreft de terugtrekking van ons secretariaat in Genève heb ik medegedeeld dat de enkele mensen die daar voor dit doel nog zitten worden teruggetrokken doch dat zulks niets prejudicieert over de vraag omtrent de eventuele voortzetting van de besprekingen.

Aangezien ik een bespreking had met de Commissie van Buitenlandse Zaken uit de Tweede Kamer en als gevolg daarvan de bespreking met de heer Kwee moest onderbreken, heb ik deze verder verwezen naar mr. Blom aan wie hij een nadere uiteenzetting heeft gegeven van de politieke situatie in Indonesië welke hij ook mij reeds in het kort had uiteengezet. Uit een en ander bleek het volgende.

De Indonesische delegatie in Genève verwacht dat de partijen die thans nog in het Indonesische kabinet zitting hebben (Masjumi, PSI, de beide christelijke partijen en de Fractie Demokrat) de strijd tegen Sukarno en groepen die zich achter hem scharen, thans met kracht zullen voortzetten. Deze strijd loopt niet precies langs partijlijnen. Ook in de NU en in de PNI zitten elementen die aan de 'goede kant' staan. Het zal nu, aldus de heer Kwee tot een 'show down' komen, waarbij het voor de thans in het kabinet vertegenwoordigde partijen gaat om een 'to be or not to be'. Hoewel hij daaraan uitdrukkelijk toevoegde dat van Nederland niet gevraagd wordt hierin mede te spelen zei de heer Kwee dat uiteraard het voortzetten van de besprekingen wel als consequentie zou hebben dat Nederland hierin meespeelt. Over de vraag hoe deze strijd zal eindigen kan hij geen voorspelling doen maar wel was zeker dat het verliezen van deze strijd voor Indonesië ernstige consequenties zou hebben. Hij verzekerde dat Hatta achter het standpunt van het huidige kabinet staat. Aan de heer Kwee is nog voorgehouden dat het ons liever was indien de door hem bedoelde 'show down' plaats had voordat besprekingen met Nederland werden gevoerd en dat het bovendien voor Nederland erg onaantrekkelijk is om de

Kenmerk: Luns 720.
©BuZa, archief BZ, uitgaande codetel. Djakarta 1956
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/20164

onderhandelingen voort te zetten indien, zoals verwachtbaar, de Indonesische delegatie zou stellen dat met veel moeite toestemming was verkregen om op basis van de Indonesische voorstellen ter conferentie verder te gaan en dat het Indonesische kabinet zich niet zou kunnen handhaven, indien van Nederlandse zijde daarop nog zou worden afgedongen. De indruk dat de Indonesische houding bij eventuele hervatting aldus zou zijn, was versterkt door het feit dat voortdurend in Indonesië is gesproken over 'het paraferen van de klaarliggende overeenkomsten', terwijl, naar de heer Kwee wist en hij ook beaamde, er nog niets klaar lag. Hij zei naar aanleiding hiervan dat het woord 'paraferen' in de Indonesische discussie inderdaad op de voorgrond was getreden doch dit zou doelen op het paraferen van de een of andere overeenkomst. Dit antwoord leek sterk op het moment verzonnen.

Voorts is hem erop gewezen dat niet alleen van Nederlandse doch ook zeer sterk van Indonesische kant bij monde van minister Sumitro meer dan eens is gezegd dat al wat er gezegd werd bij de onderhandelingen over onderdelen van een bepaald punt van de agenda als niet gezegd zou moeten worden beschouwd, indien niet over alle agendapunten overeenstemming werd bereikt. Hem is erop gewezen dat minister Sumitro in dit verband onder meer zeide dat bij gebreke van overeenstemming over alle punten de Nederlandse delegatie hem slechts kon zien als op het moment waarop hij in Genève aankwam.

Voorts is aan de heer Kwee uitgelegd dat van Nederland op allerlei punten concessies worden gevraagd doch dat van Indonesische kant men niet aan gerechtvaardigde Nederlandse wensen tegemoet komt, bij gebrek aan regeerkracht van het kabinet. Wordt er dan al eens aan een grief tegemoet gekomen zoals bij de vrijlating van Van Krieken dan worden de Indonesische ministers in Indonesië terstond aan de kaak gesteld. Uit deze situatie krijgen wij niet de indruk dat de wens om tot betere betrekkingen met Nederland te komen - hetgeen tenslotte het doel van de conferentie was - in Indonesië voldoende weerklank vindt. De heer Kwee verzekerde dat deze wens bij de huidige regeringspartijen blijft voortbestaan. Meer dan enige maanden geleden werd verwacht is deze kwestie thans een 'issue' geworden in de Indonesische binnenlandse politiek.

Gewezen op de beslissing van de rechter Maengkom om mr. Van Empel niet toe te laten als verdediger van Schmidt en Jungschläger zeide hij dat deze helaas blijkbaar weer bang was geworden. Op dit gebied kon het Indonesische kabinet op het ogenblik weinig uitrichten. Het vormde allemaal onderdeel van de zich toespitsende strijd.

Meer dan eens zei de heer Kwee te begrijpen dat Nederland voor een moeilijke beslissing zou staan indien gevraagd zou worden de besprekingen voort te zetten. In dit stadium echter was zijn enige vraag de handhaving van het secretariaat.

Heroverweging van dit laatste punt heeft nader tot de beslissing geleid dat de terugroeping van het Nederlandse secretariaat in Genève gehandhaafd blijft, doch dat bij wijze van concessie aan Indonesië besloten is de permanente vertegenwoordiger van de VN in Geneve, jhr. Van Asch van Wijck, als liaison met de Indonesische delegatie aan te wijzen.